

Beleid Verantwoord beleggen PNO Media

Inhoud

1. Inleiding.....	3
2. Visie.....	4
3. Doelstellingen en thema's	5
4. Uitgangspunten	8
5 Doelstelling 1: leefbare wereld	9
5.1 Beleggingen met positieve maatschappelijke impact.....	9
5.2 Betrokken aandeelhouderschap: proactieve engagement.....	11
6. Doelstelling 2: toekomstbestendige portefeuille.....	11
6.1 ESG integratie	11
6.2 Betrokken aandeelhouderschap: proactieve engagement.....	12
6.3 Stemmen	13
7. Doelstelling 3: maatschappelijke verantwoordelijkheid	14
7.1 Directe uitsluitingen	14
7.2 Betrokken aandeelhouderschap: reactieve engagement	17
7.3 IMVB integratie	19
8. Communicatie	20
Bijlage: Begrippenlijst	21

1. Inleiding

Pensioenfonds PNO Media behartigt de belangen van zijn deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers door pensioenregelingen uit te voeren. Door de ingelegde premies zorgvuldig te beleggen, zorgt PNO Media voor de opbouw van een goed pensioen voor werknemers in de creatieve sector. Dat doen wij op een manier die maatschappelijk verantwoord en duurzaam is. Het gaat ons om een goed én verantwoord rendement.

PNO Media heeft een lange historie in verantwoord beleggen. Verantwoord beleggen is een vanzelfsprekend en essentieel onderdeel van de identiteit van het fonds. Verantwoord beleggen is onderdeel van al onze beleggingsbeslissingen en verankerd in onze beleggingsovertuigingen. Een krachtig verantwoord beleggingsbeleid is maatschappelijk en financieel goed voor PNO Media en voor zijn deelnemers. Dit beleid voor verantwoord beleggen bouwt voort op voorgaand beleid. Het is ontwikkeld over de periode 2018-2019 in een bestuurlijk proces met betrokkenheid van het verantwoordingsorgaan van PNO Media. De resultaten van onderzoek naar de interesses en belangen van deelnemers zijn in het bestuurlijke proces betrokken. PNO Media monitort de voortgang van het beleid verantwoord beleggen, betreft de belangen van deelnemers en evalueert het beleid na een periode van vijf jaar, of eerder indien ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

In dit document bespreken wij in hoofdstuk 2 eerst onze visie op verantwoord beleggen. In hoofdstuk 3 volgen de drie doelstellingen van het beleid. Met dit beleid wil PNO Media meer inzetten op het leveren van een positieve bijdrage aan de maatschappij en duurzaamheid ('doing good'), naast het voorkomen of mitigeren van beleggingen met een negatieve bijdrage aan de maatschappij en duurzaamheid ('doing no harm'). Dit komt terug in de volgorde van de doelstellingen:

1. PNO Media wil met zijn beleggingen bijdragen aan een meer leefbare wereld door het genereren van positieve invloed (impact) op samenleving en milieu ('doing good');
2. PNO Media wil een beter risico-rendementsprofiel en een meer toekomstbestendige beleggingsportefeuille creëren door het integreren van financieel materiële milieu, sociale en ondernemingsbestuur risico's en kansen in de beleggingen;
3. PNO Media wil vanuit zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid negatieve invloed van de beleggingen op samenleving en milieu voorkomen of mitigeren ('doing no harm').

Het aanbrengen van focus is nodig om effectief te kunnen zijn en daarom richt PNO Media zich op een aantal specifieke thema's, zoals persvrijheid, mensenrechten en klimaat. Deze worden benoemd in hoofdstuk 3 en werken wij verder uit in de hoofdstukken 5 tot en met 7. Voor de uitvoering van het beleid heeft PNO Media een aantal uitgangspunten bepaald die benoemd staan in hoofdstuk 4. Voor PNO Media is, mede gezien de sector waarvoor het fonds werkzaam is, transparantie essentieel. PNO Media wil met dit beleid daarom inzicht bieden in waarom, wat en hoe het verantwoord beleggen vormgeeft. Over de gemaakte keuzes en ingezette instrumenten, legt PNO Media verantwoording af via verslagen en de website. Dit komt aan bod in hoofdstuk 8. PNO Media monitort de uitvoering van het beleid verantwoord beleggen op kwartaal- en jaarbasis en evalueert het beleid verantwoord beleggen in 2024 of zoveel eerder als ontwikkelingen in de uitvoering of externe ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

2. Visie

De deelnemers van PNO Media zijn vanuit de sector waarin zij werkzaam zijn geïnteresseerd in en goed geïnformeerd over maatschappelijke ontwikkelingen en uitdagingen. Zij verwachten duidelijke positionering en keuzes van het fonds op het gebied van verantwoord beleggen. De verplichtingen van PNO Media kennen een lange horizon. Dit betekent dat het fonds belegt vanuit een langetermijn perspectief waarin maatschappelijke ontwikkelingen en uitdagingen een belangrijke rol spelen. PNO Media is ervan overtuigd dat verantwoord beleggen leidt tot betere beleggingskeuzes en daarmee goed is voor het fonds en voor zijn deelnemers. Verantwoord beleggen is noodzakelijk en maakt deel uit van de identiteit van PNO Media. De uitdagingen waarvoor het fonds maatschappelijk staat zijn groot en bieden kansen, risico's en verantwoordelijkheden voor de wijze waarop het belegt.

De afgelopen decennia is de welvaart wereldwijd sterk toegenomen. Die toegenomen welvaart en de groeiende bevolking hebben ook schaduwkanten. Op sociaal gebied zijn er misstanden, zoals armoede in delen van de wereld, mensenrechtenschendingen, beperkte toegang tot scholing en gezondheidszorg, corruptie en uitbuiting van werknemers. Op een uiteenlopend aantal terreinen is de druk van menselijk handelen op het ecologische systeem te groot. Zo is de biodiversiteit afgenomen en is in veel gebieden het milieu vervuild. In sommige stedelijke gebieden bestaat of dreigt een structureel tekort aan water, een elementaire levensbehoefte van mensen. Mede door de sterk toegenomen uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen verandert het klimaat. Op veel van deze vraagstukken wordt het beleid van overheden aangescherpt en worden internationale afspraken gemaakt. Het Parijs Akkoord uit 2015 om de opwarming van de aarde tot ruim beneden 2 graden Celsius te beperken is daar een voorbeeld van. De Nederlandse overheid heeft deze doelstelling

omarmd. Een ander voorbeeld zijn de in 2015 door 192 landen geaccordeerde Sustainable Development Goals (SDG). Dit zijn doelstellingen voor een leefbare wereld in 2030 die wereldwijd omarmd zijn door overheden, bedrijven en beleggers.

Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de beleggingen van PNO Media. Ze leveren risico's op, maar bieden ook kansen. PNO Media weegt het effect van deze risico's en kansen mee op zijn beleggingsactiviteiten. De beleggingsactiviteiten van PNO Media hebben een effect op de wereld. Deze kunnen negatief en positief zijn. Het fonds is zich daarvan bewust en voelt daarin verantwoordelijkheid. Het voorkomen van negatieve effecten ('doing no harm') is al langer onderdeel van het verantwoord beleggingsbeleid van het fonds. PNO Media wil nog nadrukkelijker voorkomen dat zijn beleggingsactiviteiten negatieve impact hebben op milieu en samenleving. Om die reden onderschrijft PNO Media de OESO (Organisatie van Economische Samenwerking en Ontwikkeling) richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de Mensenrechten Principes van de Verenigde Naties (VN). Dit heeft het fonds kracht bijgezet door met de overheid, vakbonden, maatschappelijke organisaties en vele andere Nederlandse pensioenfondsen het zogenoemde IMVB (Internationaal Maatschappelijke Verantwoord Beleggen) convenant te ondertekenen. Wat het IMVB convenant precies betekent voor PNO Media, wordt onder meer in hoofdstuk 7 uitgelegd. Ontwikkelingen in de wereld vragen echter meer dan het voorkomen van negatieve impact. Waar mogelijk wil PNO Media juist bijdragen aan een meer leefbare wereld door via de beleggingen positieve impact op milieu en samenleving te genereren ('doing good').

Verantwoord beleggen betekent voor PNO Media kortom het bijdragen aan een meer leefbare wereld, het voorkomen of mitigeren van negatieve impact op de wereld, en het meewegen van milieu-, sociale factoren en goed ondernemingsbestuur in al zijn beleggingsactiviteiten.

3. Doelstellingen en thema's

Vanuit zijn identiteit, overtuiging en visie heeft PNO Media drie doelstellingen geformuleerd voor zijn beleid verantwoord beleggen:

1. PNO Media wil met zijn beleggingen actief bijdragen aan een leefbare wereld door het genereren van positieve impact op samenleving en milieu ('doing good');
2. PNO Media wil een beter risico-rendementsprofiel en een meer toekomstbestendige beleggingsportefeuille creëren door het integreren van financieel materiële milieu, sociale en ondernemingsbestuur risico's en kansen in de beleggingen;

3. PNO Media wil vanuit zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid negatieve invloed van zijn beleggingen op samenleving en milieu voorkomen of mitigeren ('doing no harm').

Bij de implementatie van deze principes gelden de volgende randvoorwaarden:

- Het verantwoord beleggingsbeleid past binnen de uitgangspunten en is onderdeel van het lange termijn strategisch beleggingsbeleid.
- Het fonds hanteert prudente financiële afwegingen (op korte en lange termijn) in het verantwoord beleggingsbeleid, zie ook hoofdstuk 4.
- Het fonds is kostenbewust en weegt de implementatiekosten van het verantwoord beleggingsbeleid af tegen de verwachte meerwaarde. Het begrip meerwaarde is daarbij breder dan alleen financiële meerwaarde.

PNO Media heeft vanuit zijn identiteit, breed gedeelde verwachtingen van de maatschappij en zijn eigen doelstellingen thematische keuzes gemaakt voor de implementatie van het verantwoord beleggingsbeleid. Deze thema's worden nader toegelicht in hoofdstukken 5 tot en met 7. De thema's zijn:

'Doing good' thema's. Bijdragen aan:

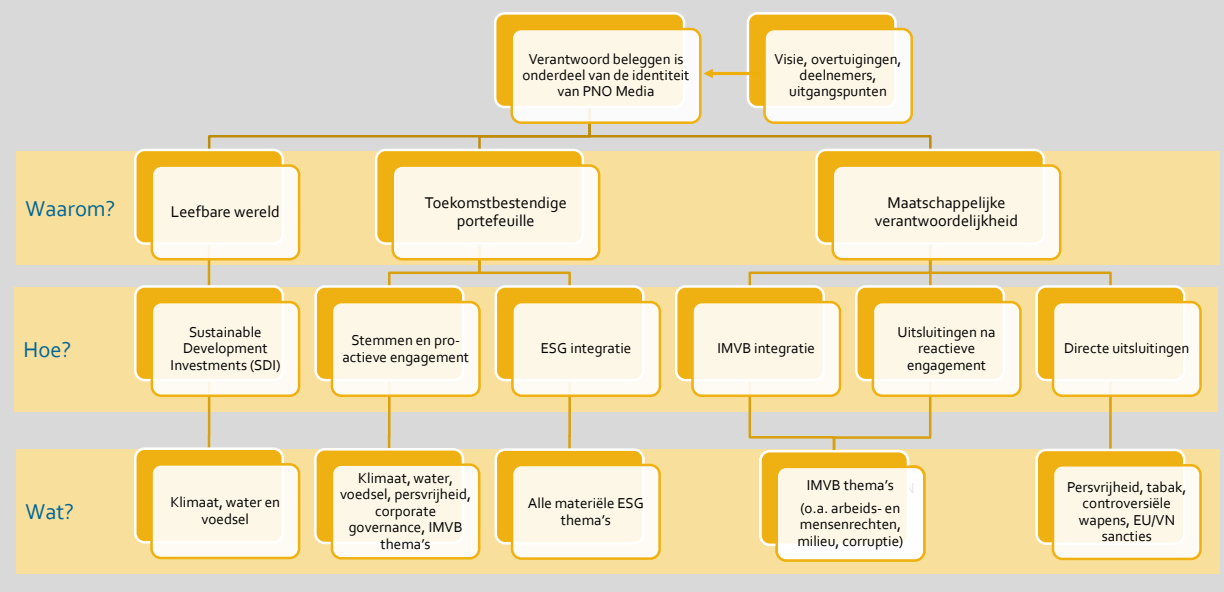
- Een stabiel en bestendig klimaat voor mensen wereldwijd.
- Voldoende, toegankelijk en kwalitatief goed water wereldwijd.
- Voldoende, toegankelijk en kwalitatief goed voedsel wereldwijd.

'Doing no harm' thema's. Voorkomen van beleggingen in of voorkomen/mitigeren van betrokkenheid bij:

- Ernstige schendingen van de persvrijheid.
- Controversiële wapens.
- Tabaksproductie.
- Sancties van de VN en Europese Unie vanwege mensenrechtenschendingen en wapenhandel.
- Ernstige schendingen van mensenrechten en arbeidsrechten.
- Ernstige milieuvervuiling (waaronder CO2-uitstoot/klimaat).
- Zwak ondernemingsbestuur.

Kader: Samenhang in doelstellingen, instrumenten en thema's

Onderstaande figuur geeft de samenhang weer tussen doelstellingen, thema's en instrumenten. De doelstellingen zijn verbonden aan een of twee instrumenten waarmee die doelen worden vormgegeven en vervolgens aan de thema's waarop dit wordt toegepast. In een enkel geval wordt een doel ook met andere instrumenten ingevuld, zij het minder prominent. Zo draagt proactieve engagement (zie paragrafen 5.2, 6.2 en 7.2) met de verschillende onderdelen van het engagementprogramma bij aan alle doelen (maatschappelijke verantwoordelijkheid, toekomstbestendige portefeuille en leefbare wereld), maar vooral aan toekomstbestendige portefeuille en leefbare wereld. Dit geldt ook voor stemmen, dat eveneens bijdraagt aan alle doelstellingen maar vooral aan toekomstbestendige portefeuille. Leefbare wereld wordt ingevuld met SDI, onder de randvoorwaarde van een vergelijkbaar risico-rendementsprofiel op geaggregeerd niveau van de beleggingscategorie. De doelstelling toekomstbestendige portefeuille wordt hoofdzakelijk ingevuld met ESG integratie. Het gaat hierbij om het effect van financieel materiële ESG risico's en kansen op de beleggingen. PNO Media weegt ook het effect van de beleggingen op de wereld mee. Wij noemen dit IMVB integratie¹. Het draagt bij aan het doel maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit heeft zij verder verankerd met het tekenen van het IMVB-convenant.

¹ Veel milieu-, sociale en goed ondernemingsbestuur (ESG) onderwerpen zullen zowel risico's en kansen opleveren voor de belegger als voor de wereld. Wij gebruiken verschillende termen voor dergelijke risico's omdat er enerzijds ESG risico's en kansen bestaan die niet onderdeel zijn van het IMVB convenant (bijvoorbeeld de mate van onafhankelijkheid van het bestuur van een onderneming) en omdat er anderzijds risico's zijn die (nog) niet financieel materieel zijn en daardoor geen financieel risico zijn voor de belegger maar wel een risico vormen voor de wereld (bijvoorbeeld wettelijk niet verboden vormen van milieuvervuiling). Deze laatste risico's noemen wij "additionele IMVB risico's". De uitvoering van het IMVB convenant betreft dus beide typen risico's (financieel materiële ESG risico's én additionele IMVB risico's).

4. Uitgangspunten

PNO Media is ervan overtuigd dat het meewegen van ESG criteria in beleggingsbeslissingen leidt tot betere resultaten en/of beheersing van risico's op de langere termijn. Dit komt in financiële termen het sterkste tot uiting in de tweede doelstelling (toekomstbestendige portefeuille). Bij de derde doelstelling (maatschappelijke verantwoordelijkheid) worden de financiële gevolgen van het uitsluiten van bepaalde beleggingen vooraf in kaart gebracht, en waar mogelijk mitigerende maatregelen toegevoegd. De reden voor het uitsluiten van bepaalde beleggingen staat los van financiële overwegingen en heeft betrekking op de set van normen en waarden waaraan de beleggingen van PNO Media dienen te voldoen. Bij de eerste doelstelling (leefbare wereld) is het behalen van minimaal dezelfde risico-gecorrigeerde beleggingsresultaten een randvoorwaarde. Deze randvoorwaarde wordt niet gesteld aan iedere individuele belegging maar wel aan de beleggingen in een gehele beleggingscategorie. De doelstelling is hier het genereren van een positieve maatschappelijke impact.

PNO Media is zich bewust van zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid als institutionele belegger en handelt daar naar. Dit betekent dat het fonds in zijn beleggingsbeleid rekening houdt met de normen en waarden waarover in de samenleving brede acceptatie bestaat.

Het belang van de beleggingen van PNO Media in de totale financiering van individuele ondernemingen en overheden is in het algemeen gering. Dat komt mede door omvang van het fonds en de spreiding die beoogd wordt. De invloed van het verantwoord beleggingsbeleid van PNO Media op het handelen door ondernemingen of overheden is daarom beperkt. PNO Media werkt waar mogelijk samen met andere beleggers om zijn invloed te vergroten.

PNO Media implementeert zijn verantwoord beleggingsbeleid over zijn gehele beleggingsportefeuille en daarmee op alle beleggingscategorieën. In de volgende hoofdstukken bespreken wij de implementatie voor ieder van de drie doelstellingen van het verantwoord beleggingsbeleid.

5 Doelstelling 1: leefbare wereld

PNO Media wil zich binnen de beleggingsportefeuille meer richten op het bijdragen aan een positieve maatschappelijke impact ('doing good'). Het gaat hierbij om beleggingen in entiteiten die producten en diensten leveren die een oplossing bieden voor de belangrijkste duurzaamheidsuitdagingen, en door ondernemingen te helpen met het vergroten van zijn maatschappelijke impact. Voor dit laatste doel zet PNO Media het engagementprogramma in. De 17 Sustainable Development Goals (SDG) bieden hierbij een breed erkend raamwerk voor het bepalen en vastleggen van positieve impact (zie kader).

5.1 Beleggingen met positieve maatschappelijke impact

Beleggingen met positieve duurzaamheidsimpact (*Sustainable Development Investments*, SDI) zijn beleggingen in (entiteiten met) producten en diensten die bijdragen aan een of meerdere SDG's en die voldoen aan de gestelde financiële risico- en rendementseisen. SDI omvatten alle beleggingscategorieën en zijn geen separate beleggingscategorie. Dergelijke beleggingen dragen bij aan (een of meerdere doelen van) de SDG, maar mogen niet in strijd zijn met andere SDG doelstellingen of andere verantwoord beleggen doelstellingen van PNO Media.

Om focus in het beleid aan te brengen, richt PNO Media zich niet op alle 17 SDG's. Het pensioenfonds kiest voor thema's waarvoor binnen zijn achterban breed draagvlak bestaat en die op schaal belegbaar zijn: klimaat, water en voedsel. In 2030 verbruiken alle landen gezamenlijk 50% meer energie, 40% meer water en 35% meer voedsel dan nu. De thema's klimaat en energie, waterschaarste en voedselproductie hebben onderling een grote samenhang. Het gaat niet alleen om meer productie, maar ook om de toegang tot essentiële levensbehoeften op plekken waar grote schaarste is, de kwaliteit daarvan (bijvoorbeeld gezonde voeding) en/of alternatieven. Klimaat en energie, en waterschaarste en voedselproductie hebben een direct effect op mens en omgeving. Het fonds wil daarom meer beleggen in (eigenschappen van) producten en diensten die een positieve maatschappelijke bijdrage leveren aan:

- Een stabiel en bestendig klimaat voor mensen wereldwijd (SDG 7, 12 en 13).
- Voldoende, toegankelijk en kwalitatief goed water wereldwijd (SDG 6).
- Voldoende, toegankelijk en kwalitatief goed voedsel wereldwijd (SDG 2).

Kader: De Sustainable Development Goals (SDG's)

De Sustainable Development Goals (SDG's, Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen) zijn door de VN vastgesteld als de mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030. De SDG's vervangen de millenniumdoelstellingen die eind 2015 zijn vervallen. De SDG's zullen van 2016 tot 2030 van kracht zijn. Er zijn 17 doelstellingen en 169 onderliggende doelen om deze doelstellingen te operationaliseren. De lidstaten moeten zelf zorgen voor vertaling in nationaal beleid. De 17 SDG's zijn weergegeven in onderstaande figuur (omcirkeld zijn de 5 SDG's waarop PNO Media zich vanuit zijn 3 focusthema's richt).

Tot nog stuurde PNO Media in zijn verantwoord beleggingsbeleid niet op beleggingen met positieve maatschappelijke impact. PNO Media verwacht echter wel dergelijke beleggingen in portefeuille te hebben. De aanpak van SDI zal daarom in twee fasen plaatsvinden:

1. In 2021 zal PNO Media starten met een nulmeting voor alle SDG's over de gehele bestaande beleggingsportefeuille.
2. Na afronding van de nulmeting zal PNO Media in de 2^e helft van 2021 doelen voor aanvullende SDI vaststellen op de drie focusthema's.

Voor de SDI-nulmeting en aanvullende SDI zal PNO Media aansluiten bij een breed geaccepteerde methodiek. De nulmeting zal alle 17 SDG's betreffen waarbij de drie focusthema's, bestaande uit 5 SDG's, uitgelicht worden. Naast de nulmeting en het toevoegen van SDI (gemeten in euro's belegd vermogen) wil PNO Media de daadwerkelijke impact ook in fysieke termen (bijvoorbeeld gemeten in hoeveelheid vermeden of gereduceerde CO₂ uitstoot) meten. De daadwerkelijke bijdrage aan de SDG kan daarmee gemeten en gecommuniceerd worden. Omdat dit wereldwijd nog slechts in beperkte mate plaatsvindt en ontwikkeld is, zal PNO Media deze meting gefaseerd invoeren voor de drie focusthema's. Dit biedt de mogelijkheid eerst de aandacht te richten op het daadwerkelijk in kaart brengen en toevoegen van SDI en te leren van de ervaringen van anderen die al meten in

fysieke termen. PNO Media zal de ontwikkelingen en initiatieven op het vlak van impact-meting actief volgen.

5.2 Betrokken aandeelhouderschap: proactieve engagement

Bijdragen aan een meer leefbare wereld kan ook worden bereikt met *proactieve engagement*. Door met ondernemingen in gesprek te gaan wil PNO Media deze ondernemingen stimuleren de positieve maatschappelijke impact van hun producten en diensten te vergroten. PNO Media zal met zijn externe ESG dienstverlener overleggen om een deel van het proactieve engagementprogramma hierop te richten en de voortgang daarop te monitoren en rapporteren. Het gaat hierbij om de thema's klimaat, water en voedsel. Proactieve engagement is ook onderdeel van de doelstellingen toekomstbestendige portefeuille en maatschappelijke verantwoordelijkheid, en omvat daarmee meerdere thema's. Dit wordt toegelicht in de paragrafen 6.2 en 7.2.

6. Doelstelling 2: toekomstbestendige portefeuille

6.1 ESG integratie

PNO Media wil ESG integratie op alle beleggingscategorieën verdiepen. Met ESG integratie wordt bedoeld het meewegen van milieu (E), sociale (S) of Governance (G) aspecten die financieel materieel zijn binnen een beleggingsstrategie. Het meewegen van ESG aspecten kan leiden tot lagere financiële risico's en/of betere rendementen binnen de beleggingstermijn en binnen het beleggingsmandaat. Het gaat dus niet per se om specifieke mandaten, maar om het meewegen van ESG in bestaande en nieuwe beleggingsstrategieën. Dit doet het fonds door:

1. Generieke en beleggingsklasse specifieke verantwoord beleggen vragen zijn onderdeel van het due diligence proces van nieuwe beleggingen/mandaten.
2. Een verantwoord beleggen beoordeling is standaard onderdeel van de monitoring van bestaande en nieuwe beleggingen/mandaten.
3. Beheerders van beleggingsmandaten hebben verantwoord beleggen als een integraal onderdeel van het beleggingsproces ingevoerd.

Hierbij wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de beleggingscategorie.

Bij deze beoordeling gaat het er enerzijds om dat de materiële ESG criteria gedegen geïntegreerd worden in de beleggingen door de externe vermogensbeheerder, en anderzijds dat de externe vermogensbeheerder passend is bij het bredere verantwoord beleggingsbeleid van PNO Media (bijvoorbeeld voor wat betreft het mogelijk maken van de uitsluitingen van PNO Media of het

mogelijk maken van IMVB integratie, zie hoofdstuk 7). Voor iedere vermogensbeheerder wordt op termijn een verantwoord beleggen score bepaald (de mate van ESG integratie is hier onderdeel van) op dezelfde wijze als bijvoorbeeld de financiële prestaties van een manager bepaald worden bij selectie en monitoring². PNO Media zal vervolgens alleen beleggen in managers met een goede score op verantwoord beleggen. Waar een manager laag scoort op verantwoord beleggen zal via engagement de manager bewogen worden zijn score te verbeteren. Bij het uitblijven van verbetering over een bepaalde periode kan afscheid van die manager genomen worden.

Klimaat

Klimaatverandering is een ESG risico dat speciale aandacht vraagt. Dit is bijvoorbeeld verankerd in Nederlandse wet- en regelgeving waaronder IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision). PNO Media zal in 2020 een stress-test uitvoeren voor de klimaatrisico's in de beleggingsportefeuille. Ook zal het fonds met ingang van 2020 bij de driejaarlijks evaluatie van beleggingscategorieën de blootstelling aan de risico's van klimaatverandering en de energietransitie kwalitatief beoordelen. Het klimaatvraagstuk is zowel een risico als een kans. Het krijgt daarom bijzondere aandacht in de implementatie van het verantwoord beleggingsbeleid binnen de instrumenten ESG integratie, engagement en binnen beleggingen met positieve impact (SDI).

6.2 Betrokken aandeelhouderschap: proactieve engagement

PNO Media heeft een beleid op actief aandeelhouderschap: engagement en stemmen. Dit is ook een vereiste in kader van de richtlijn langetermijnbetrokkenheid aandeelhouders (Shareholders Rights Directive II) van de EU. Proactieve engagement is positief gericht (doelstelling leefbare wereld) en/of voorwaardenscheppend op het voorkomen van incidenten en negatieve impact (doelstelling maatschappelijke verantwoordelijkheid). Verbetering van het beleggingsresultaat door het stimuleren van lange termijn waardecreatie bij ondernemingen (doelstelling toekomstbestendige portefeuille), is ook een mogelijk resultaat van engagement. Voor reactieve engagement (doelstelling maatschappelijke verantwoordelijkheid), zie paragraaf 7.2. Ieder van deze doelen zal terugkomen in delen van het engagement-programma van PNO Media. Bij de engagements voor de

---

² De hier gebruikte terminologie van ESG integratie, IMVB integratie en verantwoord beleggen beoordeling kan verwarrend zijn. Verschillende termen zijn nodig om de verschillende motieven en doelen helder te maken. PNO Media wil dat zijn vermogensbeheerders en beleggingen passend zijn bij het integrale verantwoord beleggen beleid. Het verantwoord beleggen beleid kent verschillende instrumenten, zoals uitsluitingen, engagement, SDI, ESG integratie en IMVB integratie. De “verantwoord beleggen beoordeling” gaat over al deze instrumenten en over de PNO Media focusthema's. Bij de term “ESG integratie” gaat het alleen om die ESG thema's (focus en overige thema's) die binnen de beleggingsstrategie en –termijn financieel materieel zijn. Bij “IMVB integratie” gaat het om de uitvoering van het IMVB convenant en over vooral de thema's mensen- en arbeidsrechten en milieuvervuiling.

beursgenoteerde aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille werkt PNO Media samen met een ESG dienstverlener. Het fonds legt daarbij de focus op:

- Mensenrechten en arbeidsrechten
- Milieuvervuiling
- Ondernemingsbestuur
- Persvrijheid
- Klimaat
- Water
- Voedsel.

Goed ondernemingsbestuur is een belangrijk middel om de doelstellingen op milieu en samenleving te bereiken. PNO Media baseert zich hierbij op de Nederlandse Corporate Governance Code en op de OESO en ICGN (International Corporate Governance Network) principes van goed ondernemingsbestuur. Voor de overige thema's met het doel maatschappelijke verantwoordelijkheid, baseert PNO Media zich op de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de VN richtlijnen voor mensenrechten en de VN Global Compact. De Universele Mensenrechten van de VN en arbeidsrechten van de ILO (International Labour Organisation) zijn daar onderdeel van. Voor het thema klimaat neemt PNO Media het Parijs Akkoord (2015) als basis. Voor persvrijheid is dat de World Press Freedom index, zie paragraaf 7.1. Voor het doel leefbare wereld richt het fonds zich op focusthema's binnen de SDG's, zie paragraaf 5.1.

6.3 Stemmen

Het stemrecht is een belangrijk recht van de aandeelhouder. PNO Media stemt op alle ondernemingen in portefeuille. Het fonds doet dit gecentraliseerd over alle beleggingen via een ESG dienstverlener en op basis van eigen stemrichtlijnen die het fonds in 2020 zal opstellen en publiceren. Voor de inhoud van het stemmen baseert PNO Media zich op de in paragraaf 6.2 genoemde codes en principes voor goed ondernemingsbestuur, en op de genoemde verdragen voor milieu en samenleving. PNO Media is volledig transparant over het stemgedrag via publicatie op zijn website. Wanneer het fonds tegen een agendapunt stemt, wordt dit achteraf toegelicht.

PNO Media leent aandelen uit met als doel daar financiële meerwaarde uit te genereren. Dit kan in sommige gevallen betekenen dat er niet gestemd kan worden op alle aandelen van een onderneming omdat een deel ervan is uitgeleend. Dit verlaagt de effectiviteit van de engagements in die situaties.

Aandelen van ondernemingen die op de reactieve engagementlijst (zie paragraaf 7.2) staan, worden daarom niet uitgeleend.

7. Doelstelling 3: maatschappelijke verantwoordelijkheid

PNO Media heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid en de intrinsieke overtuiging om negatieve impact van de beleggingen op de samenleving en het milieu te voorkomen. PNO Media is ervan overtuigd dat het sturen op verandering te prefereren is boven directe uitsluiting van bepaalde beleggingen om negatieve impact van deze beleggingen te beheersen. Het sturen op verandering is niet overal mogelijk. Waar het de producten van een bedrijf betreft, is directe uitsluiting te prefereren. Ook als het gaat om het gedrag van landen (bij beleggingen in staatsobligaties), is sturen op verandering niet passend voor een pensioenfonds. Gaat het om het gedrag of de prestaties van ondernemingen waarin PNO Media belegt, dan zal het fonds de dialoog met deze ondernemingen aangaan met het doel de negatieve impact van deze ondernemingen te mitigeren, remediëren (het bieden van herstel en/of verhaal conform de OESO-richtlijnen) en verdere negatieve impact te voorkomen (reactieve engagement). Als ondernemingen zich onvoldoende verbeteren, kan PNO Media besluiten de desbetreffende onderneming uit te sluiten. Ondernemingen en staatsobligaties die PNO Media uitsluit, worden op een publiek beschikbare uitsluitingslijst geplaatst. De uitsluitingslijst wordt minimaal jaarlijks bijgewerkt.

7.1 Directe uitsluitingen

PNO Media sluit staatsobligaties uit van het beleggingsuniversum bij schending van persvrijheid en sancties van de VN en EU naar aanleiding van mensenrechtenschendingen en/of wapenleveranties. In alle andere beleggingscategorieën sluit PNO Media ondernemingen en entiteiten uit van belegging als zij betrokken zijn bij controversiële wapens en/of tabaksproductie.

Persvrijheid

Persvrijheid is voor PNO Media en zijn deelnemers een belangrijk thema dat samenhangt met de sector die het fonds vertegenwoordigt. Persvrijheid is een fundamenteel recht en onderdeel van de vrijheid van meningsuiting zoals vastgelegd binnen de VN. Het beschermen en versterken van de persvrijheid is de verantwoordelijkheid van staten. PNO Media sluit de staatsobligaties uit van landen met zeer slechte persvrijheid. Het fonds baseert zich hierbij op de World Press Freedom index die jaarlijks wordt gepubliceerd voor alle staten in de wereld. Deze index beoordeelt landen op

onafhankelijkheid van de media, zelfcensuur, pluralisme, juridisch raamwerk, transparantie en media infrastructuur. Daarnaast wordt gekeken naar schendingen in het afgelopen jaar. Het gaat daarbij om de intensiteit van geweld tegen en incidenten met journalisten en media. PNO Media sluit de staatsobligaties van landen uit die een zeer slechte totaalscore op deze index hebben, aangevuld met landen die in het afgelopen jaar ernstige incidenten en schendingen van persvrijheid kenden³.

Mensenrechtenschendingen van staten

Landen kunnen betrokken zijn bij bredere *mensenrechtenschendingen* en/of (burger)oorlogen. De Verenigde Naties en de Europese Unie stellen in ernstige situaties sanctielijsten op van landen die daarbij betrokken zijn. PNO Media is niet wettelijk verplicht deze sanctielijsten te implementeren, maar wenst evenwel niet in staatsobligaties van dergelijke landen te beleggen. De staatsobligaties van deze landen plaatst PNO Media op zijn uitsluitingenlijst.

Controversiële wapens

PNO Media wil niet betrokken zijn bij de productie van wapens en wapensystemen of essentiële onderdelen of onderhoud daarvan, die volgens internationaal recht verboden zijn, of die in het gebruik fundamentele humanitaire principes schenden. De bedoelde humanitaire principes omvatten het principe van evenredigheid (onnodig leed moet voorkomen worden) en het principe van onderscheid (militaire doelen en burgerdoelen dienen te worden onderscheiden). Deze zogenoemde *controversiële wapens* kunnen opgedeeld worden in massavernietigingswapens (met consequenties voor zowel militaire doelen als burgers in een militair conflict) en wapens die in en na een militair conflict (door bijvoorbeeld ontplofte landmijnen of radioactieve straling van bepaalde soorten ammunitie) tot burgerslachtoffers kunnen leiden.

Controversiële wapens zijn:

- Chemische en biologische wapens
- Kernwapens
- Antipersoonsmijnen
- Clustermunitie
- Ammunitie met verarmd uranium.

---

³ Dit betekent dat uitsluiting geldt voor staatsobligaties van landen in de laagste categorie (categorie 5) op de totaal score en in de laagste categorie van de 'abuse' score voor zover de totaal score in de laagste twee categorieën valt.

Ondernemingen die betrokken zijn bij dergelijke typen wapens worden door PNO Media uitgesloten van zijn beleggingsuniversum. Voor clustermunities is dat wettelijk voorgeschreven. Voor de overige typen wapens is dat een beleidskeuze van PNO Media.

Kader: Controversiële wapens

Biologische wapens zijn microbiologische of biologische stoffen in hoeveelheden die vreedzaam gebruik niet rechtvaardigen en munitie die is ontworpen om deze stoffen te gebruiken als wapen. Gedefinieerd in lijn met de UN Convention On the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on their Destruction.

Chemische wapens zijn chemicaliën met eigenschappen om dood of ander kwaad te veroorzaken door giftige eigenschappen en munitie die is ontworpen om deze chemicaliën te gebruiken als wapen. Gedefinieerd in lijn met de UN Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction.

Een kernwapen is ieder apparaat dat nucleaire energie op ongecontroleerde wijze kan laten ontladen en dat een aantal karakteristieken bezit dat het geschikt maakt voor gebruik als wapen. Gedefinieerd in lijn met de UN Treaty for the Prohibition of Nuclear Weapons in Latin America and the Caribbean. De Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (NPT) uit 1968, die door bijna alle leden van de VN is ondertekend, kent geen heldere definitie.

Anti-persoons mijnen zijn ontworpen om tot ontploffing te komen door nabijheid of contact met een persoon, met als doel hem of haar te verwonden of te doden. Dergelijke mijnen blijven veelal lange tijd actief na afloop van een militair conflict en leiden zodoende tot burgerslachtoffers. Gedefinieerd in lijn met de Ottawa Convention/UN Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction.

Clusterbommen zijn bommen die bij gebruik uiteen vallen in vele onderdelen om zo een groot oppervlak te bombarderen. Niet ontplofte onderdelen maken ook na afloop van een militair conflict nog burgerslachtoffers. Gedefinieerd in lijn met het Oslo Verdrag tegen clustermunities (Convention on Cluster Munitions, 2008).

Verarmd uranium wordt gebruikt om projectielen geschikt te maken om door bijvoorbeeld bepantsering heen te dringen. De radioactieve lading blijft lange tijd actief in een gebied na afloop van een militair conflict en leidt (sluipend) tot burgerslachtoffers. Er bestaat geen internationale conventie die de verspreiding en definitie van ammunitie met verarmd uranium regelt. Gangbaar is de definitie zoals onderzoeksbureaus voor verantwoord beleggen die hanteren: verarmd uranium (Depleted Uranium, DU) zijn projectielen (kogels, raketten etc) die zijn uitgerust met de radioactieve chemische substantie DU. Vanwege zijn hoge dichtheid wordt DU veelal gebruikt om de slagkracht van projectielen te vergroten (doorboren van bijvoorbeeld staal). Het gaat om U-235 concentraties van 0,7% of lager.

Tabaksproductie

Tabak is een product waarvan het gebruik zeer schadelijk en dodelijk is. Het is niet alleen dodelijk voor de gebruiker, maar ook voor niet-gebruikers die de tabaksdeeltjes van rokers inademen. Het leidt wereldwijd tot miljoenen doden per jaar en enorme medische zorgkosten. Bovendien loopt de sector juridische risico's en risico's die voortkomen uit (wijzigingen in) wet- en regelgeving. De maatschappelijke weerstand tegen roken wordt steeds groter. Ondernemingen die enige omzet uit de productie van tabaksproducten halen, sluit PNO Media uit. Onder tabaksproducten worden onder andere verstaan sigaretten, sigaren, snuif- en pruimtabak, elektronische sigaretten en de teelt van tabaksbladeren. Een onderneming die voor meer dan 10% een eigendomsrelatie heeft in een onderneming die betrokken is bij tabaksproductie, wordt ook uitgesloten.

7.2 Betrokken aandeelhouderschap: reactieve engagement

Op producten van ondernemingen en het gedrag van landen is directe uitsluiting het meest geëigende instrument. Op gedrag/prestaties van ondernemingen is engagement te prefereren als instrument voor verantwoord beleggen door de invloed aan te wenden om de situatie te verbeteren. PNO Media maakt onderscheid tussen reactieve (paragraaf 7.2) en proactieve engagement (paragrafen 5.2 en 6.2). Bij reactieve engagement gaat het om incidenten en ernstige schendingen van het milieu en/of de samenleving. Indien reactieve engagement op gedrag niet succesvol is, kan worden overgegaan tot uitsluiting van de onderneming.

PNO Media doet op al zijn beursgenoteerde aandelenportefeuilles en bedrijfsobligatieportefeuilles passend onderzoek ('due dilligence') naar ondernemingen die mogelijke en daadwerkelijke negatieve impact hebben op samenleving en/of milieu conform de VN richtlijnen voor mensenrechten (UNGP) en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. De OESO-richtlijnen en de UNGP-richtlijnen zijn de basis van het IMVB convenant waaraan PNO Media zich vrijwillig verbonden heeft. PNO Media onderschrijft als onderdeel daarvan tevens de Global Compact van de VN (zie kader). Voor ondernemingen waarin PNO Media belegt en die een negatieve impact veroorzaken of daaraan bijdragen (bijvoorbeeld via toeleveranciers), stelt PNO Media een "reactieve engagementlijst" op. Ondernemingen worden op deze lijst geprioriteerd op de meest ernstige negatieve impact(s) op samenleving en/of milieu voor de thema's benoemd in de UNGP- en OESO-richtlijnen (zogenoemde IMVB thema's). De ernst van deze impact wordt bepaald aan de hand van schaal, reikwijdte en mate van onomkeerbaarheid.

De due diligence wordt uitbesteed en de engagement wordt in samenwerking met een ESG dienstverlener uitgevoerd. Doel is dat de desbetreffende ondernemingen de (mogelijk) negatieve impact die zij veroorzaken op derden beëindigen, waar relevant herstel en/of verhaal bieden voor benadeelden, en voldoende maatregelen nemen om toekomstige incidenten te voorkomen. Voor iedere onderneming worden de engagementdoelstelling, strategie, vragen en tijdspad voor een periode van drie jaar vastgesteld. PNO Media monitort de voortgang. Bij onvoldoende voortgang na circa drie jaar zal PNO Media besluiten om al dan niet tot uitsluiting van de desbetreffende onderneming over te gaan. Voorafgaand aan een dergelijk besluit kan het fonds zwaardere middelen ingezet hebben om de engagement kracht bij te zetten door: samenwerking aan te gaan met andere beleggers of andere belanghebbenden, via de aandeelhoudersvergadering bijvoorbeeld te stemmen tegen bepaalde bestuurders of het verlenen van decharge, het zelf en/of met andere beleggers indienen van aandeelhoudersvoorstellen en/of het doen van publieke uitingen. Na onsuccesvolle engagement uitgesloten ondernemingen worden gepubliceerd op de uitsluitingenlijst van PNO Media, met toelichting.

Kader: De OESO- en UNGP richtlijnen, en de UN Global Compact

De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn richtlijnen voor multinationale ondernemingen die actief zijn in of vanuit OESO-landen (of overige landen die de OESO-richtlijnen onderschrijven). Het zijn niet-bindende principes en normen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen in een mondiale context in overeenstemming met toepasselijke wetgeving en internationaal erkende normen. De richtlijnen hebben betrekking op: openbaarmaking van financiële en niet-financiële informatie, mensenrechten, arbeidsrechten, milieu, bestrijding van omkoping, smeergeldverzoek en afpersing, consumentenbelangen, wetenschap en technologie, concurrentie en belastingen.

De VN Mensenrechten richtlijnen (UNGP) voor bedrijven zijn unaniem door de VN-Mensenrechtenraad in 2011 goedgekeurd. De UNGP's telt 31 principes en richten zich op 3 pijlers: 1. plicht voor de staat om mensenrechten te beschermen, 2. verantwoordelijkheid voor bedrijven om mensenrechten te respecteren en 3. toegang tot remedie voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen. Bedrijven moeten over de juiste beleidsmaatregelen en processen beschikken om te proberen de negatieve effecten op mensenrechten te voorkomen en adequaat te reageren als deze zich voordoen. De richtlijnen bieden een driedelige aanpak die kan worden samengevat als: 1. een publieke toezegging om mensenrechten te respecteren die zijn ingebed in de cultuur van een bedrijf, 2. een voortdurend proces van due diligence op het gebied van mensenrechten, waarbij het bedrijf de risico's voor de mensenrechten evalueert, de bevindingen integreert in zijn besluitvorming en acties onderneemt om de risico's te beperken, de effectiviteit van deze maatregelen traceert en zijn inspanningen intern en extern communiceert, 3. processen om een remedie te bieden aan iedereen die schade heeft ondervonden waar het bedrijf die schade heeft veroorzaakt of er aan heeft bijgedragen. Het gaat

om de eigen bedrijfsvoering en medewerkers van bedrijven en de activiteiten die zij direct controleren, over eersterangs of strategische leveranciers, en effecten die veel verder afgelegen zijn in de waardeketen en veroorzaakt worden door derden waar zij beperkte invloed op hebben.

De tien principes van de UN Global Compact (UNGC) op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu en anticorruptie kennen wereldwijd onder bedrijven en beleggers een breed draagvlak en zijn afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens van de VN, de Verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) over fundamentele principes en rechten op het werk, en de VN Rio verklaring over milieu en ontwikkeling en het VN verdrag tegen corruptie. De 10 principes zijn: 1. bedrijven moeten de bescherming van internationaal geproclameerde mensenrechten ondersteunen en respecteren, en 2. zorgen ervoor dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten, 3. bedrijven moeten de vrijheid van vereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen handhaven, 4. de eliminatie van alle vormen van gedwongen en verplichte arbeid, 5. de effectieve afschaffing van kinderarbeid, 6. de uitbanning van discriminatie met betrekking tot werkgelegenheid en beroep, 7. bedrijven moeten een preventieve aanpak van milieu-uitdagingen ondersteunen; 8. initiatieven nemen om een grotere verantwoordelijkheid voor het milieu te bevorderen, 9. stimuleren van de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën, 10. bedrijven moeten corruptie in al zijn vormen bestrijden, inclusief afpersing en omkoping.

7.3 IMVB integratie

Reactieve engagement is een belangrijk instrument van PNO Media voor de implementatie van het IMVB convenant. Daarnaast legt PNO Media, waar mogelijk, afspraken vast met zijn externe vermogensbeheerders over de implementatie van het IMVB convenant in de beleggingen onder beheer bij die vermogensbeheerders. Daarbij gebruiken wij het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad en integreert het fonds relevante bepalingen van het IMVB convenant in het selectie- en monitoringsraamwerk van het fonds. Deze bepalingen worden opgenomen in mandaten of de selectiecriteria voor beleggingsfondsen voor alle beleggingscategorieën waarin het fonds belegt met uitzondering van liquiditeiten (conform het IMVB convenant). We verwachten van onze externe vermogensbeheerders dat zij passend onderzoek ('due diligence') doen naar (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu. Daarbij dienen de meest ernstige negatieve impacts geprioriteerd te worden op basis van zwaarte, reikwijdte, onomkeerbaarheid en waarschijnlijkheid. Waar zinvol dienen zij externe belanghebbenden of experts te raadplegen in de beoordeling en/of aanpak daarvan. Waar nodig doet PNO Media dat zelf ook. De externe dienstverlener kan in zijn aanpak dit onderzoek gebruiken voor de (de)selectie van ondernemingen en/of actief aandeelhouderschap. We verwachten van onze externe dienstverleners actieve monitoring en rapportage over de implementatie van deze afspraken. Dit omvat onder andere de voortgang van de implementatie van

verantwoord beleggen, de IMVB-risico-identificatie methodologie, bevindingen over negatieve impact binnen de beleggingen van die manager, en de aanpak van de manager daarop om die negatieve impact te voorkomen, mitigeren en/of op het stimuleren van herstel of verhaal. We gaan hierover met de dienstverlener in gesprek en waar nodig sturen wij bij. Over de implementatie van de IMVB-bepalingen rapporteren wij zelf op onze website, zie hoofdstuk 8.

Bovenstaande wil PNO Media in nieuwe contracten met externe vermogensbeheerders vastleggen. Waar dit niet mogelijk blijkt, maakt het fonds een afweging of het al dan niet om andere zwaarwegende redenen toch via deze vermogensbeheerder wil beleggen en zal over een dergelijk besluit rapporteren. PNO Media richt zich met IMVB integratie eerst op nieuwe contracten. Vanaf 2022 (of eerder wanneer mogelijk) zal PNO Media zich ervoor inzetten om ook in bestaande contracten dergelijke afspraken vast te leggen.

8. Communicatie

Als pensioenfonds voor de creatieve sector, en in het bijzonder voor mediagerelateerde bedrijven, hecht PNO Media grote waarde aan het afleggen van verantwoording en een helder en transparant communicatiebeleid. Daarom wil het zijn deelnemers zo gedegen mogelijk over zijn inspanningen omtrent verantwoord beleggen informeren. Periodiek zal een rapport worden opgesteld over de voortgang en resultaten van het verantwoord beleggingsbeleid inclusief een doorkijk naar de volgende periode. In het (verantwoord beleggen) jaarverslag of de website geeft PNO Media inzicht in de activiteiten en resultaten voor alle beleggingscategorieën en voor alle instrumenten zoals benoemd in dit beleid. De ESG integratie en IMVB integratie aanpak en resultaten wordt toegelicht. Dit omvat zowel de successen als de situaties waarin PNO Media niet bereikt heeft wat het wilde bereiken in een gegeven jaar. PNO Media geeft een overzicht van beleggingen met positieve maatschappelijke impact (SDI). De stem- en engagementactiviteiten worden toegelicht, waaronder de voortgang van engagementtrajecten, de positieve resultaten van engagement en/of de engagementtrajecten waar de engagement niet de gewenste resultaten heeft opgeleverd en PNO Media is overgegaan tot expliciete uitsluiting van een belegging (voor het reactieve engagementprogramma). Verdere details van de stem- en engagementactiviteiten, waaronder hoe per onderneming en per agendapunt van een aandeelhoudersvergadering gestemd is, met welke ondernemingen en waarover engagement is gevoerd in een gegeven jaar, maakt PNO Media inzichtelijk op zijn website. PNO Media publiceert jaarlijks een lijst met beleggingen in beursgenoteerde ondernemingen en de uitsluitingenlijst op zijn website.

Bijlage: Begrippenlijst

ESG	Environment Social Governance	Milieu, sociale en goed ondernemingsbestuur factoren
ESG integratie		Het meewegen van financieel materiële ESG risico's en kansen in de beleggingen
ICGN	International Corporate Governance Network	Internationale netwerkorganisatie van bedrijven, beleggers en academici voor de bevordering van goed ondernemingsbestuur.
ILO	International Labour Organisation	Internationale Arbeidsorganisatie
IMVB	Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen	Een convenant waarin pensioenfondsen afgesproken hebben dat zij risico's van de beleggingen op milieu en samenleving meewegen in hun beleggingsactiviteiten.
IMVB integratie		Het meewegen van zowel de financieel materiële ESG risico's die ook een risico zijn voor de samenleving en milieu conform het IMVB convenant en het meewegen van de "additionele IMVB risico's" die geen financieel materiaal risico voor de belegger zijn maar wel een risico voor de samenleving en milieu vormen.
IMVB thema's		ESG thema's die relevant zijn voor de implementatie van het IMVB convenant in de beleggingen zoals benoemd in de OECD- en UNGP richtlijnen (zie kader in paragraaf 7.2)
IORP II	Institutions for Occupational Retirement Provision	Een Europese richtlijn voor pensioenfondsen en premie-pensioeninstellingen. IORP II stelt onder andere nieuwe eisen aan de governance van pensioenfondsen.
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	-
OESO richtlijnen	OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen	Een set van beginselen uit 2011 voor internationaal opererende ondernemingen op het gebied ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
SDG	Sustainable Development Goals	De Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen zijn door de Verenigde Naties vastgesteld (2015) als de nieuwe mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030.
SDI	Sustainable Development Investments	Een belegging waarin de positieve impact van een product/dienst op de SDG's een belangrijke component is.
SRD II	Shareholders Rights Directive	Een Europese richtlijn die als doel heeft de positie van de aandeelhouders te versterken en ervoor te zorgen dat bedrijven beslissingen nemen die de lange termijn stabiliteit van het bedrijf bevorderen.
UNGC	De Global Compact principes van de VN	Een set van beginselen opgesteld door de Verenigde Naties en bedrijven (2000) over mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en corruptie.
UNGP	UN Guiding Principles on Business and Human Rights	Een set van beginselen over de verantwoordelijkheden van bedrijven ten aanzien van mensenrechten, opgesteld door de Verenigde Naties (2011).
VN / UN	Verenigde Naties / United Nations	